

PROJE ÇOCUKLAR VE HELİKOPTER EBEVEYNLER ÜZERİNE BİR ANALİZ

Ayşe Müge YAZGAN¹

Öz

Aile ilişkilerini dikkate alan bakış açısına göre nesillerin yetiştirilmesinde ailelerin katkısı yadsınamaz düzeydedir. Bu nedenden ötürü sağlıklı nesillerin yetiştirilmesi (ancak) sağlıklı ebeveyn tutumları ile mümkündür. Bu çalışmada ailenin çocuk yetiştirme tutumları vurgulanmıştır. Anne baba olarak ebeveynlerin sosyo-kültürel ve sosyo- demografik yapılarının öz yeterlilikleri bağlamında analiz edilmesine odaklanılmıştır. Araştırmanın örneklemini 2018-2019 akademik yılları arasında İstanbul ilinde özel ve devlet okulu olmak üzere 92 okul öncesi öğrencinin ebeveynlerinden oluşmaktadır. Araştırma, İl Millî Eğitim Müdürlüğünden izin ve okul Müdürlüklerinin onayı ile yapılmıştır. Araştırmada, araştırmacı tarafından hazırlanan kişisel bilgi formu, Aile Hayatı Çocuk Yetiştirme Tutum Ölçeği, Olgubilim Deseni kullanılmıştır. Bu bağlamda çalışmada betimsel bir çalışma ile tarama modeli kullanılmış, bulgular ve tartışma bölümü sahadan elde edilen veriler sonucunda anket formunda yer alan sorular yüzde ve frekansları hesaplanarak tablolar halinde özetlenmiştir. Verilerin analizi SPSS 23.0 paket programında yapılmıştır. Tüm elde edilen verilere ayna tutan olgu bilim deseni ile ilave pekiştirme sağlanmıştır. Sonuçta, aşırıcı koruyucu olan annelerin, çocuklar için alınan kararlarda babalardan daha çok etkili oldukları görülmektedir. Aile içi ilişkilerde anneler, demokratik bir tutum içerisinde eşitlik açısından yüksek bir performans gösterebilirler dahi kendilerinin çocukları üzerinde sıkı disiplin uyguladığı gözlemlenmektedir. Kadın olarak aile içinde ev kadınlığı rolünü reddetme yaşadıkları da aşıkardır. Aile bireyleri arasında iletişim sıkıntısı da olduğu anlaşılmaktadır.

Anahtar Kelimeler: *Helikopter ebeveyn, Proje çocuklar, Ebeveyn tutumları, Okul öncesi dönem, Aşırı korumacılık*

¹Doç. Dr., Marmara Üniversitesi, Yabancı Diller Yüksekokulu, E-Posta: muge@marmara.edu.tr, ORCID: 0000-0002-5909-5791

YAZGAN, A. M. (2022). Proje Çocuklar ve Helikopter Ebeveynler Üzerine Bir Analiz. Sosyal Politika Çalışmaları Dergisi, 22(55), 227-258. DOI:10.21560/spcd.vi.776675

AN ANALYSIS ON PROJECT CHILDREN AND HELICOPTER PARENTS

Abstract

According to the perspective that takes into account family relations, the contribution of families in the upbringing of generations is undeniable. For this reason, raising healthy generations is possible (only) with healthy parental attitudes. In this study, the family's child-rearing attitudes were emphasized. It focuses on analyzing the socio-cultural and socio-demographic structures of parents as parents in the context of their self-efficacy. The sample of this research consists of the parents of 92 preschool students from private and public schools in Istanbul between the 2018-2019 academic years. The research was carried out with the permission of the Provincial Directorate of National Education and the approval of the school directorates. Personal information form prepared by the researcher, Family Life Child Raising Attitude Scale and Phenomenology Design were used in the research. In this context, a descriptive study and a scanning model were used in the research, and the findings and discussion section were summarized in tables by calculating the percentages and frequencies of the questions in the questionnaire as a result of the data obtained from the field. Data analysis was done in SPSS 23.0 package program. Additional reinforcement was provided with the phenomenology pattern that reflects all the obtained data. As a result, it is seen that mothers who are overprotective are more effective than fathers in the decisions taken for their children. Even though mothers show a high performance in terms of equality in a democratic attitude in family relations, it is observed that they impose strict discipline on their children. It is also obvious that as women, they have been denied the role of housewife in the family. It is understood that there is a communication problem between family members.

Key Words: *Helicopter parent, Project kids, Parent attitudes, Preschool period, Over protection*

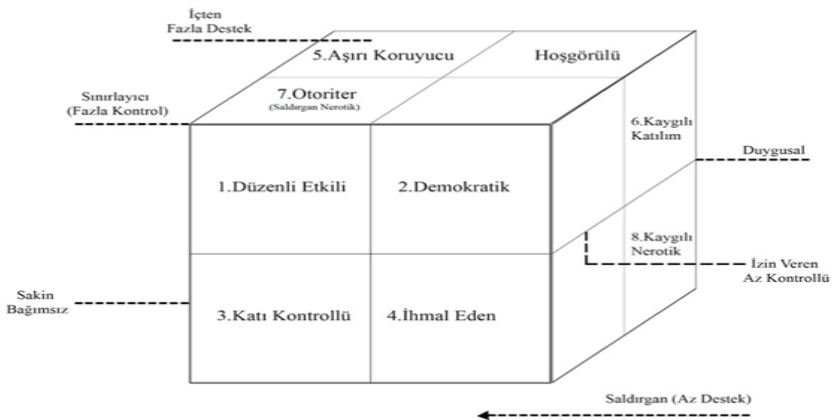
GİRİŞ

Toplumun en küçük birimi olan aile, çocukların dünyaya ilk olarak gözlerini açtıklarında kendilerini buldukları ortamdır. Her insan bir anne ve bir babadan dünyaya gelmektedir. Bebeklik çağında insan yaşamını devam ettirebilmek için, başkalarının yardımına, desteğine ve işbirliğine ihtiyaç duymaktadır. Birincil ilişkilerin yoğun yaşandığı aile ortamında statü farkı azdır, yardımlaşma, dostluk ve sevgi bağları yüksek yaşanmaktadır. Çocukların gerek sosyalleşmesinde gerekse başarılı bir hayat çizgisi yaşamasında birinci derecede sorumlu ve etkili olan kurum aile olarak görülmektedir. Aile ortamında yaşanan olaylar, elde edilen deneyimler, çocuğun gelişimini ister istemez etkilemektedir. Çocuğun yetişkin yaşlarında göstereceği davranışlarının çocuk yetiştirme tutumları ile ilişkili olduğunu görmek mümkündür.

Aile toplumun temel yapı taşıdır. Çocuğun sosyal, duygusal ve akademik gelişimini hızlandırıcı bir kurum olarak bilinmektedir. Ancak bazı ailelerde anne babalar için çocuk yetiştirmek adeta bir proje olarak görülmektedir. Bebek daha doğmadan planlar yapılmaktadır. Onun adına alınan kararlar kimi zaman kişiliğine ve ilgi alanlarına ters düşerse sonuçlar psikolojik, fiziksel rahatsızlıklara ve akademik başarısızlıklara yol açmaktadır. Günümüzde anne baba olarak çocuklarına verdikleri eğitim olanakları, sanat, spor ve sosyal faaliyetler olarak sundukları, onların deyimi ile “fırsatlar”, çocuklarının beş dakikasını dahi boş bırakmamaktadır. Çocuklardan istenen ise, telefonda ya da tablette oynadıkları kurgulanmış oyunlar gibi kendisi için planlanmış hayata sadece adapte olmaları, tüm komutları ve istenilenleri yerine getirmeleridir. Unutulan tek şey, çocukların kendilerine ait özgür saatlerinin olması gerektiğidir. Proje çocuklar için en önemli problem; kendi yaratıcılıklarının ön plana çıkamamasıdır. Daima istenileni yapan bir robot gibi yaşamak onları bir başkasına bağımlı birey haline getirmektedir. Sürekli önlerindeki engeller koruyucuları tarafından temizlendiği için bir müddet sonra sıkıntılarla baş etme yetenekleri, yaratıcı kabiliyetleri de yok olmaktadır.

Bireyin öncelikle hayatında anne ve babası yer almaktadır. Dolayısı ile onların gözünden hayatı tanımaya ve anlamaya çalışmaktadırlar. İleriki hayatında karşılaştığı kişiler sayesinde hayat onun için şekillenmektedir.

Eisenberg ve arkadaşlarının da üzerinde durduğu gibi, anne- babaların çocuk yetiştirme tarzları, çocukların kişilik gelişimi, zihin ve dil gelişimi, psiko-motor gelişimi, sosyal ve duygusal gelişimi üzerinde önemli rol oynamaktadır. Küçük bir çocuğun annesini kendisini sürekli gözetleyen bir helikopter olarak tanımlaması sonucunda, “Between Parent and Teenager” isimli kitapta kullanılan bir kavram olarak literatüre yerleşen “helikopter ebeveyn”, aşırı korumacı ve mükemmeliyetçi anneleri ve babaları işaret etmektedir (Ginott, 1969, s. 18). Aşırı korumacı olan bu tür ebeveynler için başarı daima ön plandadır. Çocuklarının yanlış yapmasına tahammülleri yoktur. Onlar için çocuklarının akademik, fiziksel ve sosyal boyutta ivme kazanmaları önemlidir (Honore, 2008, s. 311). Anne- baba tutumunun okul öncesi çağda önemli olduğu bir gerçektir. Anne- babanın çocuk yetiştirme tutumlarının neler olduğunu tespit etmek ve bu tutumların hangi özellikleri içerdiğine dair belirlemek adına literatür incelenmiştir. Pek çok farklı araştırmadan elde edilen sonuçlara göre, anneler ve babalar çocuklarının becerilerini geliştirmeyi hedeflerken, çocuğun tek başına karar almasında kısıtlayıcı rol almaktadırlar. Bu konuya ilişkin bazı araştırmacılar aşağıdaki görüşü savunmakta ve anne ve baba olarak bireylerin davranışları kendi içerisinde farklı olsa da literatürde sekiz başlık altında özetlemektedirler (Şekil 1) (Whirter ve Acar, 2000, s. 69).

Şekil 1. Çocuk yetiştirme biçimlerinin kübik modeli

¹ Bu alıntı hakkında detaylı tartışma için bkz. Nancy Eisenberg, et Al., (2003). “The Relations for Parenting Effortful Control and Ego Control to Children’s Emotional Expressivity.” *Child Development*, 74(3): 875-895.

1. Düzenli ve etkili anne babalar: Merkezi yönetimle çocuğa kontrollü yön verilmektedirler. Çocuğu övme ve ödül yer almaktadır. Bu tip ailelerde yetişen çocuğun içsel çatışma yaşadığı, utangaç ruh hali sergilediği görülmektedir. Buna karşılık fazla sorumluluk da almak istemektedir.

2. Demokratik anne-babalar: Kurallar beraber oluşturulmaktadır. Kabul edilmeyen davranışlar ortaklaşa çözümlenmektedir. Bu tip ailelerde yetişen çocuk sosyal, yaratıcı, işbirliğine açık, dışa dönük olduğu gözlemlenmektedir.

3. Katı kontrollü anne-baba: Katı ve sert bir tutum içerisinde olan bu tipteki anne ve babalar için kurallar çok önemlidir. Bu tip ailelerde yetişen çocuğun otoriteye fazla bağlı davranışlar sergilediği görülmektedir. Bazen suça yönelmeleri ve evden kaçmaları da söz konusu olmaktadır.

4. İhmalkâr anne-babalar: İlgisizlik çocuğu ihmal edildiği düşüncesine götürmektedir. Bu tip ailelerde yetişen çocuğun yetişkin rolü almada güçlük çektiği ve içe kapanık olduğu gözlemlenmektedir.

5. Aşırı koruyucu anne-babalar: Kaygılı olan bu tür anne-babalar için çocuk düşman çevreden korunmaktadır. Bu tip ailelerde yetişen çocuğun da kurallara kayıtsız şartsız uyduğu, utangaç, bağımlı ve içe kapanık oldukları gözlemlenmektedir.

6. Hoşgörülü anne-babalar: Bu grupta yetişen çocuklar şımarıktır. Bu tip ailelerde yetişen çocuklar bağımsız, talepkâr ve itaatsiz olmaktadır.

7. Otoriter, saldırgan, nörotik ana-babalar: Bu tip ailelerde katı kurallar mevcuttur. Çocuğun kişilik sorunları ile baş etmesine dahi izin verilmemektedir. Çocuğun öfkeli davranışlar sergilediği, kimi zaman ev ve okul yaşamının zor geçtiği görülmektedir.

8. Kaygılı, Nörotik ana-babalar: Az kontrol ve ilgi mevcut olduğu halde, anne-baba kaygılı olduğu ve nörotik davranışlar sergilediği için tahribat büyük olmaktadır. Bu tip ailelerde yetişen çocuk kavgacı olmakta, arkadaş ilişkilerinde zorlanmaktadır.

Literatürde daha sonraki aşamalarda araştırmacıların anne-baba çocuk yetiştirme tutumlarını altı grupta özetledikleri görülmektedir:

*Demokratik Tutum: Ucur (2005) ve Durmuş'a (2006) göre bu tür ailelerde yetişen çocuklar hiçbir karşılık beklenmeden sevilmiştir, kurallar herkes içindir, anne-baba ve çocuk hakları ve sorumlulukları arasında denge vardır, çocukların düşüncelerine önem verilmektedir.

*Aşırı Koruyucu Tutum: Seydoğulları'nın (2008) tespitine göre bu tür ailelerde yetişen çocuğun yapması gereken işler yakınındaki yetişkinler tarafından yapılmaktadır. Çocuğa sorumluluk verilmesi yerine aşırı korunması, kollanması söz konusudur.

*İlgisiz ve Kayıtsız Tutum: Ayyıldız'a göre (2005), bu tür ailelerde çocuğa şefkat gösterilmemektedir, çocukla ilgilenilmemektedir. Diğer bir deyişle, çocuk yokmuş gibi davranılmaktadır.

*Aşırı Hoşgörölü Tutum: Özyürek'in üzerinde durduğu (2004a) gibi bu tür ailelerde sevgi göstergesi aşırı boyuttadır. Çocuğa sunulan haklar sınırsızdır. Bu konjonktür içinde yaşayan aile bireyleri arasındaki iletişimin sağlıklı olmadığı aşikardır.

*Kararsız Tutum: Anne-babanın davranışlarında tutarsızlık vardır. Özyürek (2004b), Ebeveynler, çocukları için neyin doğru, neyin yanlış olduğunu bilmediklerini belirtmektedirler.

*Otoriter Tutum: Aşırı disiplin mevcuttur. Ebeveyn tarafından koyulan kurallara mutlak uyma söz konusudur. Şanlı ve Öztürk (2007), kuralların nedenlerinin olmadığını belirtmektedir, çocuktan istenen ise sadece kurallara uymasıdır. Aksi takdirde çocuk cezalandırılmaktadır.

Araştırma konusu ile ilgili literatür incelendiğinde net olarak en iyi tutumun ne olduğu ortaya koyulmamaktadır, ancak "demokratik tutum" diğerlerinden üstün görölmektedir. Bu tutumun içerisinde, çocukların tıpkı düşe kalka büyümeleri gerektiği gibi yaşamlarında hata yaparak, yanlışlardan doğruyu bularak güçlenebileceklerini unutmamak hayati önem arz etmektedir. Bu deneyimleri yaşayamayan çocuklar çabuk vazgeçen, pes eden bir karaktere bürünmektedirler. Diğerlerine bağılı değil bağımlı olmaktadır. Sürekli korunaklı olarak büyüdüklerinden, sorumluluk almak onları yormaktadır. Kurallara boğulan çocuk, kırılğan ve kolayca çöken çocuk olmaktadır. Hayat onlar için programlanmaktadır, onlardan istenen ise bu programı uygulamalarıdır. Ancak bu durum sıkıntılı bir sürece de girmeye

aday olmaktadır. Nitekim Dean ve Haims'in kitaplarında bahsettiği üzere (2016), bu tip ailelerde yetişmiş çocuklar kolay hedef olmaktadır. Kolayca ötekileştirilmektedirler. Dirençleri her yönden zayıf olduğu için hastalıklara karşı da zayıf olmaktadır. Aileleri tarafından aşırı sağlıklı büyütülmeye çalışılan bu çocuklar, aslında sağlıklı bireyler olarak yetişmektedirler.

Kwon ve Yoo (2017, s. 1979-1990) yaptıkları bir araştırmada “helikopter ebeveyn” olarak adlandırılan ebeveyn grubuna genellikle sosyo-ekonomik düzeyi ortalamanın üzerinde olan ailelerde daha sık rastlandığını saptamışlardır. Odenweller ve arkadaşlarının (2014, s. 407-425) yaptıkları araştırmada helikopter ebeveynlerin egolarının yüksek olduğu söylenmektedir. Nitekim Kelley ve arkadaşları (2017, s. 102-114) bu karakter özelliğinde bulunan ebeveynlerin cümlelerinde 1. çoğul şahısla kullandıklarını gözlemlemişlerdir; “bugün çok çalıştık ...” . Bunlara ek olarak Findley ve Ojanen'a (2013, s. 504-526) göre bu tutum genellikle bencilliğin, egosantrik düşünce yapısının ve narsistliğin ön planda olmasının sonucudur.

Bu araştırma ailenin çocuk yetiştirme tutumlarının önemi vurgulanarak ebeveynlerin sosyo-kültürel ve sosyo- demografik yapılarının öz yeterlilikleri bağlamında analiz edilmesine odaklanmaktadır. Aşırı korumacı ebeveynlerin yetiştirme tarzlarında kendilerini gerçekleştirme ihtiyaçlarının hangi noktasında olduklarının, yaşam biçimleri ile öz yeterliliklerinin incelendiği çalışmalar literatürde yok denecek kadar azdır. Çocuklara ebeveynleri hakkında yapılan araştırmalardan sonra farklı perspektiften bakış penceresi aralayarak, ebeveynlere minik çocukları hakkındaki projeleri, gelecek planlaması ve kariyer düşünceleri üzerinde inceleme imkânı sunmaktadır. Bu nedenle, anne ve babaların tüm hayatlarını neredeyse ömür boyu kontrol altına almaya çalıştıkları ve adeta bir başarı hikayesi ve diğer ebeveynlere karşı bir üstünlük basamağı olarak gördükleri proje çocuklarının yetiştirme tarzlarının belirlenmesi oldukça önem kazanmaktadır. İleriye dönük sağlıklı nesiller yetiştirmek bu çalışmanın en temel önermesidir.

Problem Durumu

Eğitim seviyeleri, ailedeki çocuk sayısı, gelir düzeyleri farklı olan ebeveynlerin çocuk yetiştirme tutumlarındaki görüşleri ne durumdadır?

Araştırmanın Alt Problemleri

1. Ailelerin çocuk yetiştirme tutumları demografik yapılarına göre ne düzeydedir?
2. Ailelerin çocuk yetiştirme tutumları demografik özelliklerine göre değişmekte midir?
3. Ailelerin çocuk yetiştirme tutumları aile yapılarına göre değişmekte midir?
4. Ailelerin çocuk yetiştirme tutumları ebeveynlerinin öz yeterliklerine göre değişmekte midir?
5. Ailelerin çocuk yetiştirme tutumlarında çocuğun gelecekteki hayatının planlanmasında kimler üstün rol almaktadır? Bu planlama içerisinde hangi değerlendirme kriterleri daha çok benimsenmektedir?

GEREÇ ve YÖNTEM

Bu çalışma aile yapısının en önemli unsurlarından olan ebeveynlerin, çocukları ile ilişkilerinde hayata geçirdikleri tutumlarının çözümlenmesine dayanmaktadır. Bu çözümlenmede örneklem gruplarının konu ile ilgili duygu ve düşüncelerini ortaya çıkarmak ana tartışma eksenini oluşturmaktadır. Bu amaca yönelik olarak anaokuluna devam eden çocukların velileri ile ölçek çalışmaları ve karşılıklı görüşmeler yapılmıştır. Görüşmeden elde edilen kodlar demografik yapı içinde farklı yönlerden ayrı ayrı incelenmiştir. Taramada Aile Hayatı Çocuk Yetiştirme Tutum Ölçeği kullanılmış, veriler olgu bilim deseni ile özdeşleştirilmiştir. Olgubilim (phenomenology) farkında olduğumuz ancak ayrıntılı bir şekilde anlayamadığımız algılara, deneyimlere dayanmaktadır. Araştırmada olgubilim deseni kullanılmasının iki tür gerekçesi bulunmaktadır: İlk olarak anne-babaların “yaşanmış deneyimlerini” nasıl anlamlandırdıkları üzerine bilgi dağarcığı oluşturulmuştur. İkinci olarak, grubun bilinç özelliklerinin yapısal taşlarının keşfedilmesi sağlanmıştır. Bu sayede aynı yaş grubu çocuğu olan ebeveynlerin ortak ve farklı düşünce ve anlayışlarına ilişkin görüşleri ortaya çıkmaktadır (Bloor ve Wood, 2006a). Olgu bilim desen çerçevesinde rastgele seçilen velilerle yüzyüze yapılan görüşmeler sonucunda ölçekte verilen cevapların betimlenmesini sağlamıştır. Tüm bu çalışmalar, araştırmacı tarafından geliştirilen kişisel bilgi formunda yer alan demografik veriler ışığında incelenmiştir.

Evren ve Örneklem

Özel ve resmi anaokullara devam eden 4-5 yaş grubu çocukların akademik geleceğine hazırlanırken ebeveynlerinin kişilik özelliklerinin ve demografik yapılarının değişkenliklerinin incelendiği bu çalışmada, İstanbul ili sınırları içinde rastgele seçilen iki ilçe olan Maltepe ve Beşiktaş ilçelerinde bulunan özel ve devlet anaokulu toplam 2 anaokulu ve 92 öğrencinin velisine İlçe Milli Eğitim Müdürlüklerinden ve okul idarelerinden alınan izinlerle kişisel bilgi formu, Aile Hayatı tutum ölçeği ve olgu bilim desen soruları ile rastgele örnekleme yöntemi ile seçilen aileler üzerinde birebir gözlem yapılmıştır. Bulgular ve tartışma bölümü bu verilerin sonucuna göre oluşmuştur.

Araştırma, üç bölüm içinde incelenmiştir. Birinci bölümde ebeveynlerin ve çocukların demografik yapıları, ikinci bölümde ebeveynlerin çocuk üzerindeki tutumları, üçüncü bölümde ise ebeveynlerin aile içi ilişkilerde yaşadıkları deneyimlerini bilinç özellikleri ile tanımlayarak çocuk yetiştirme tutumlarına yönelik görüşleri elde edilmiştir.

Araştırma evreninde olan velilerin *Çocuklarının Cinsiyeti *Çocuklarının ve kendilerinin Yaşı * Evdeki çocuk sayısı *Çocuğun kaçınıcı çocuk olduğu *Evdeki Aile Yapısı * Öğrenim Durumları * Meslekleri * Gelir Düzeyleri ile ilgili bilgilere ilişkin demografik bilgiler aşağıdaki tablolarda yer almaktadır.

Veri Toplama Araçları

Araştırmada Aile Hayatı Çocuk Yetiştirme Tutum Ölçeği, Olgubilim Deseni ve araştırmacı tarafından hazırlanan Kişisel Bilgi Formu kullanılmıştır.

Aile Hayatı Çocuk yetiştirme Tutum Ölçeği, anne ve babaların çocukları ile olan ilişkilerini ve onlara karşı tutumlarını değerlendirmek için Schaefer ve Bell tarafından 1958 yılında geliştirilmiştir. Ölçek, Göney Le Compte, Ayhan Le Comte, Serap Özer (1978) tarafından Türkçeye uyarlanmıştır. Anne-babanın çocuk yetiştirme tutumlarını belirleyen ölçeğin test tekrar test güvenilirliği. 58 ile. 88 arasında bulunmuştur (Öner, 1993, s. 538-541). Ölçeğin kullanımı üzerine yazılı izin alınmıştır. İkinci olarak araştırmada olgu bilim deseni (Van Manen, 1990) yine betimsel araştırmanın devamı olarak kullanılmıştır. Bu araştırmaya bir başka açıdan ayna tutan olgubilim deseni ise zaman ve bağlam içerisinde insanların dünyayı nasıl gördükleri ve deneyimledikleri üzerinde

ilgilenmektedir. İnsanların anladıkları dünya görüşlerini yorumlamayı amaçlamaktadır (Bloor ve Wood, 2006b; Çilesiz, 2011).

Aile Hayatı Çocuk yetiştirme Tutum Ölçeği Türkçe 'ye çevrildiğinde anlam kaybına sebep olacak maddeler ölçekten çıkarılarak toplam 60 madde olarak belirlenmiştir. Ölçekteki her bir madde soru şeklinde olmayıp, olumlu ve olumsuz ifadelerden oluşmaktadır. Cümleler, katılımcılara karmaşık verilmiş ve her ifade için kendilerinin görüşlerine en uygun olanı işaretlemeleri istenmiştir.

Ölçek kendi içerisinde Aşırı Koruyucu Annelik, Demokratik Davranma ve Eşitlik Tanıma, Annenin Ev Kadınlığı Rolünü Reddetmesi, Aile İçi Çatışma (geçimsizlik), Sıkı Disiplin olmak üzere beş alt ölçekten oluşmaktadır:

1) Aşırı koruyucu annelik faktörü

Bu faktörde çocuğa karşı olması gerekenden fazla müdahale söz konusudur. Çocuk her zaman dikkatli, çalışkan ve bağımsız olmak zorundadır. Ebeveyni onun için aşırı fedakârlık yapmaktadır. Çocuk bu durumun farkında olmalıdır.

Örnek Madde; 1. Çocuk yorucu ve zor işlerden korunmalıdır.

2) Demokratik davranma ve eşitlik tanıma faktörü

Çocuk ailede birey olarak kabul edilmekte, fikirleri dinlenmektedir.

Örnek Madde; 2. Anne ve babalar, çocuklarını dertlerini anlatmaya teşvik ederler.

3) Annenin ev kadınlığı rolünü reddetme faktörü

Ebeveyn çocuk ya da çocuklarla uzun süre kalmaktan hoşlanmamaktadır. Asabiyet söz konusudur. Yeni doğan bebeğin bakımından korkmaktadır.

Örnek Madde; 6. Çocuk yetiştirmek sinir bozucu, yıpratıcı bir iştir.

4) Aile içi çatışma faktörü

Eşler arasında geçimsizlik söz konusudur. Evin erkeği olarak, babanın düşüncesizliği ve anneye yardımcı olmaması çatışma ile sonuçlanmaktadır.

Örnek Madde; 8. Babalar biraz daha şefkatli olsalar anneler çocuklarını daha iyi yönetebilirler.

5) Sıkı disiplin faktörü

Ebeveyn otoritenin gerekliliğine inanmaktadır.

Örnek Madde; 5. Çocuk ne kadar erken yürümeyi öğrenirse o kadar iyi terbiye edilebilir.

Aile Hayatı Çocuk yetiştirme Tutum Ölçeğinin yanı sıra araştırmada olgubilim deseni kullanılarak ailelerin buldukları ortamı nasıl deneyimledikleri gözlemlenmektedir. Bu sayede velilerin dünya görüşleri ile etkileşimleri sonucunda bilinç yapılarında ortaya çıkan olguları incelemeyi, anlamayı ve yorumlamayı amaçlamaktadır (Bloor ve Wood, 2006c). Velilerin sosyo-demografik ve sosyo- kültürel yapıları üzerinde inceleme yapabilmek adına kendilerinden izinli olarak kişisel bilgileri de alınmıştır. Formun soruları arasında çocuğun ve velinin cinsiyeti, anne-babanın eğitim düzeyleri, meslekleri, ailenin gelir düzeyi, ev içi yaşam koşulları ve çocuğun kaçınıcı çocuk olduğu gibi sorular yer almaktadır.

BULGULAR

Bu araştırmada yer alan annelerin çoğunluğunun üniversite mezunu (%57,6'sının) oldukları görülürken, aynı şekilde babaların çoğunluğunun da üniversite mezunu (%58,7'sinin) oldukları görülmektedir. Tablo incelendiğinde ilkokul mezunu anne ve baba sayısının oldukça az olduğu görülmektedir. Bu araştırmayı oluşturan anne ve babaların eğitim düzeyine göre dağılımı "Tablo 1" de verilmiştir.

Tablo 1. Ebeveyn eğitim düzeyine göre dağılımı

Eğitim Düzeyi	Anne		Baba	
	N	%	N	%
İlkokul mezunu	6	6.5	6	6.5
Ortaokul mezunu	10	10.9	7	7.6
Lise mezunu	23	25.0	25	27.2
Üniversite mezunu	53	57.6	54	58.7
Toplam	92	100.0	92	100.0

“Tablo 2” Araştırma içindeki velilerin çocuklarını gönderdikleri okul türlerine göre yüzdelerini vermektedir.

Tablo 2. Katılımcıların Çocuklarını Gönderdikleri Özel ve Devlet Okulu Yüzdeleri

Çocukların Okul Türleri	N	%
Özel okul	46	50.0
Devlet okulu	46	50.0
Toplam	92	100.0

Katılımcıların çocuklarının yarısının devlet okulunda, diğer yarısının da özel okulda okudukları görülmektedir.

Katılımcıların okul öncesi eğitime devam eden çocuklarının cinsiyetine göre dağılımı “Tablo 3” de verilmiştir.

Tablo 3. Cinsiyetine Göre Dağılımı

Çocukların Cinsiyeti	N	%
Kız	42	45.7
Erkek	50	54.3
Toplam	92	100.0

“Tablo 3” incelendiğinde araştırma grubu içindeki velilerin çocuklarının yarıya yakını (%45,7’si) kız iken, yarısından çok az fazlasının (%54,3’ünün) erkek olduğu görülmektedir.

“Tablo 4” Aile Hayatı ve Çocuk Yetiştirme Tutumu ölçeğinin güvenilirlik analizi sonuçlarını göstermektedir.

Tablo 4. Aile Hayatı ve Çocuk Yetiştirme Tutumu Ölçeği Alt Boyutlara Ait Güvenirlik Analizi Sonuçları

Aile Hayatı ve Çocuk Yetiştirme Tutumu Ölçeğinin Alt Boyutları	Cronbach Alfa Değerleri
Aşırı Koruyucu Annelik	0.89
Demokratik Davranma	0.45
Ev kadınlığı rolünü reddetme	0.72
Aile içi Çatışma (Geçimsizlik)	0.63
Sıkı Disiplin	0.78

Bu araştırma çerçevesinde, kullanılan ölçeğin güvenilirliği belirlemek amacıyla Cronbach Alfa güvenilirlik katsayısı kullanılmıştır. Analiz sonucunda aşırı koruyucu annelik alt boyutunu oluşturan 16 maddenin Cronbach Alfa güvenilirlik katsayısı (α) 0.89, demokratik davranma alt boyutunu oluşturan 9 maddenin 0.45, ev kadınlığı rolünü reddetme alt boyutunu oluşturan 13 maddenin 0.72, aile içi çatışma alt boyutunu oluşturan 6 maddenin 0.63 ve sıkı disiplin alt boyutunu oluşturan 16 maddenin ise 0.78 olarak bulunmuştur.

Verilerin Analizi

Araştırmaya katılan ebeveynlerin yukarıda belirtilmiş olan alt boyutlardan elde edilen verilerinin normal dağılımı ve varyansların homojenliği istatistiki açıdan test edilmiştir. Verilerin normal dağılım gösterip göstermediği betimsel yöntemler, grafiksel yöntemler ve hipotez testiyle incelenmiştir. Betimsel yöntemler için “çarpıklık, basıklık katsayıları” ile çarpıklık ve basıklık katsayılarının kendi standart hatasına bölünmesiyle elde edilen çarpıklık ve basıklık indeksleri incelenmiştir. Grafiksel yöntemler için “box plot, histogram ve çizgi grafiği”ne bakılarak dağılımın normal olup olmadığı incelenmiştir. Hipotez testleri için ise “Kolmogorov-Smirnov testi” kullanılmıştır. Yukarıda bahsedilen yöntemler kullanılarak Kolmogorov-Smirnov testi sonucunda p değerleri 0,05’den küçük, çarpıklık-basıklık katsayıları ve indeksleri istenilen aralıkta olmadığı ve grafikler de normalliğe ilişkin gösterimler sunmadığı için verilerin dağılımının normal olmadığı söylenebilir. Varyansların homojenliği ise “Levene’s Test of Equality of Error Variances (Levene Hata Varyansları Eşitliği Testi)” ile incelenmiş ve varyansların homojen olduğu görülmüştür. Ölçek, tüm alt boyutlarında homojenliği sağlamakla birlikte dağılımında normallik varsayımını yerine getirmemektedir. Bu nedenle verilerin analizinde parametrik olmayan istatistiksel analizler kullanılmıştır.

Verilerin analizinde öncelikle annelerin Aile Hayatı ve Çocuk Yetiştirme Tutumu Ölçeği ve alt boyutlarından aldıkları puanların ne düzeyde olduğu belirlemek amacıyla sözü edilen ölçekten elde edilen puanlara dayalı olarak aritmetik ortalama, standart sapma, en yüksek ve en düşük değerler hesaplanmıştır. Bununla birlikte araştırmaya katılan annelerin görüşlerinden elde edilen puanların anne ve babanın eğitim düzeyine bağlı olarak anlamlı farklılık gösterip göstermediğine “Kruskal-Wallis H-testi” ile, söz konusu

puanların çocuğun devam ettiği okul türüne ve çocuğun cinsiyetine bağlı olarak anlamlı farklılık gösterip göstermediğine ise “Mann Whitney U-testi” ile bakılmıştır. Bununla birlikte Cohen’in görüşü göz önüne alınarak, araştırmada değişkenler arasındaki ilişkinin gücünü kararlaştırmada etki büyüklükleri (r) hesaplanmış ve 0.10, 0.30 ve 0.50 düzeyindeki değerler aynı sırayla küçük, orta ve büyük etki büyüklüğü olarak yorumlanmıştır (1998;1992). Araştırmada anne ve baba eğitim düzeyi değişkenlerinde grup sayılarının fazla olması hatanın artmasına sebep olmaktadır. Bu nedenle bu değişkenlerin karşılaştırılmasında I. Tip hatayı kontrol etmek amacıyla Bonferroni düzeltmesi (correction) yapılmıştır. Bonferroni düzeltmesi anlamlılık düzeyi / grup sayısı formülü ile belirlenmektedir (Viallette ve Cichocki, 2008). Bu araştırmada anne ve baba eğitim düzeyi için dağılım grubu dört olduğu için anlamlılık düzeyi Bonferroni düzeltmesi ile $0.05/4=0.012$ olarak belirlenmiştir. Dolayısıyla Kruskal-Wallis H analizi sonrası anne ve baba eğitim düzeyleri arasındaki farkın test edilmesi için kullanılan Mann Whitney U testi için anlamlılık düzeyi $p=0,012$ olarak alınmıştır. Cinsiyet ve okul türüne göre yapılan karşılaştırmalarda ise sadece iki küme olduğu için Bonferroni düzeltmesi kullanılmamış, cinsiyet ve okul türü değişkeni için anlamlılık düzeyi 0.05 olarak alınmıştır. Verilerin SPSS 23,0 paket programında analiz edilmiştir.

İkinci olarak olgubilim araştırması için örneklem grubu ile birebir görüşmeler yapılmıştır. Araştırmada yarı derinlemesine yöntemi ile görüşme tekniği kullanılmıştır. Bu şekilde katılımcıların deneyimleri hakkında bilgi ve olgu yapısının daha işlevsel incelenmesi sağlanmıştır. (Grbich, 2013). Sorularda sırası ile çocukla ilgili gelecek planları velinin kendi kişilik özellikleri, akademik kazanç sağlama ve öz yeterlilik algısı üzerinde durulmuştur.

Görüşme süreci içerisinde katılımcıların rahat olmalarını sağlamak amacı ile okul yetkilileri ve müdür tarafından sohbet ortamı hazırlanmıştır. Koşulların katılımcıların kendilerini rahat hissetmelerini sağladığı gözlemlenmiştir. Katılımcıların kendilerini rahat hissettikleri ortamda fikirlerini samimi bir şekilde açıklamaları da oldukça kolay olmuştur.

Akademik başarının önemi üzerinde velinin görüşleri alınması, kıyaslama ve rekabet açısından samimi görüşlerini ve fikirlerini açık bir şekilde ifade etmelerine yer verilmesi sonucunda araştırmada elde edilen verilerin analiz

edilmesi için tematik analiz uygulanarak sırası ile belirtilen aşamalar içerisinde inceleme yapılmıştır. Braun ve Clarke'in (2006, s. 77-101) yorumlamaya faydalı olarak betimledikleri verileri tanıma, ilk kodların oluşturulması, kodların gözden geçirilmesi, kategorilerin oluşturulması, temaların gözden geçirilmesi ve açıklanması göz önüne alınmıştır. Bu sayede tematik analiz, bir veri setindeki hem benzerlikleri hem de farklılıkları ortaya çıkarmıştır. Gibson, Brown (2009) ve Willig'in (2013, s. 136-149) de dediği gibi tematik araştırma içerisinde tecrübe edilmiş temalar üzerinde inceleme yapmak güncel durumlara odaklanmayı kolaylaştırmaktadır. Yapılan görüşmelerin dökümleri incelenerek verilere yönelik ilk düşünceler yazılı ve sesli mesajla not edilmiştir. İkinci aşamada ise elde edilen veriler üzerinde sistematik bir şekilde araştırma soruları ile ilgili özellikler kodlanmıştır. Üçüncü aşamada, velilerin deneyimlerine dayalı anlatımları üzerindeki anahtar kelimeler ortaya çıkarılmıştır. Belirginleşen kodlar sayesinde katılımcıların arasındaki benzerlikler ve farklılıklar bulunmaya çalışılmıştır. Bu aşamaların sonunda çocuğun başarısı, özellikle çevrenin ve ailenin baskısı üzerine temaların incelenmesi söz konusu olmuş, bulguların aydınlanması ve tartışılması için oldukça verimli çıkarımlar sağlanmıştır.

Araştırmaya katılan okul öncesi çocukların annelerinin Aile Hayatı ve Çocuk Yetiştirme Tutumu Ölçeğinin alt boyutlarından aldıkları puanlara ilişkin betimsel analizler "Tablo 5" de verilmiştir.

Tablo 5. Aile Hayatı ve Çocuk Yetiştirme Tutumu Ölçeğinin Alt Boyutlarına İlişkin Betimsel Analiz Değerleri

Aile Hayatı Ölçeği	N	En düşük	En yüksek	\bar{X}	Ss
Aşırı koruyucu annelik	92	8.00	24.00	18.04	3.86
Demokratik davranma	92	9.00	26.00	16.87	3.52
Ev kadınlığı rolünü Reddetme	92	27.00	51.00	39.65	5.80
Aile içi çatışma	92	8.00	24.00	18.04	3.86
Sıkı disiplin	92	25.00	61.00	47.33	7.42

“Tablo 5” incelendiğinde fazla koruma, demokratik davranma, ev işlerini yapmayı reddetme ve aşırı otorite alt boyutlarından alınabilecek en yüksek puanlar sırasıyla 24, 26, 51 ve 61 olması beklenmektedir. Buna karşılık, araştırmaya katılan çocukların ailelerinin ölçeğin ifade edilen alt boyutlarından aldıkları puanların ortalamasının 18.04, 16.87, 39.65 ve 47.33 olduğu görülmektedir. Bulgular incelendiğinde, okul öncesi çocukların ailelerinin aile hayatı ölçeğinin tüm alt boyutlarında yaklaşık olarak yüksek düzeyde performans tutumuna sahip oldukları görülmektedir. Alt boyutlar incelendiğinde demokratik davranma alt boyutu dışındaki tüm alt boyutlardan alınan yüksek puanlar olumsuz aile tutumuna işaret etmektedir. Bununla birlikte olumlu olarak değerlendirilebilecek demokratik tutum ve eşitlik tanıma alt boyutunda ise ailelerin yüksek düzeyde tutuma sahip oldukları görülmektedir. Sonuç olarak her bir alt boyuttan alınan yüksek puanlar, annelerin aşırı koruyucu olduğunu, sıkı disiplin uyguladığını ancak demokratik bir tutuma sahip olup eşitlik tanıdığını göstermekle beraber ev işleri yapmaya itiraz ettiğini ve aile içinde geçimsizlik olduğunu göstermektedir.

Aile Hayatı ve Çocuk Yetiştirme Tutumu Ölçeği ile Çeşitli Değişkenler Arasındaki Analiz Sonuçları

Katılımcı velilerin eğitim düzeylerine, çocuğun devam ettiği okul türüne ve sahip oldukları çocukların cinsiyetine göre analiz sonuçları ayrı ayrı incelenmiştir.

Aile Hayatı ve Çocuk Yetiştirme Tutumu Ölçeği Puanlarının Anne Eğitim Düzeyine Göre Analiz Sonuçları

Araştırmaya katılan annelerin Aile Hayatı Ve Çocuk Yetiştirme Tutumu ölçeğinden elde ettikleri puan ortalamalarının annenin eğitim düzeyine göre farklılık gösterip göstermediğine Kruskal-Wallis H-Testi ile bakılmış ve sonuçlar “Tablo 6”da verilmiştir.

Tablo 6. Aile Hayatı ve Çocuk Yetiştirme Tutumu Ölçeği Puanlarının Anne Eğitim Düzeyine Göre Kruskal-Wallis H Test Sonuçları

Aile Hayatı ve Çocuk Yetiştirme Tutumu Ölçeği	Anne Eğitim Düzeyi	n	Sıra ortalaması	Sd	χ^2	P	Anlamlı fark	r
Aşırı koruyucu annelik	İlkokul mezunu	6	9.83	3	30.63	0.00	1-2, 1-3, 1-4, 2-4, 3-4	0.58, 0.50, 0.49, 0.37, 0.45
	Ortaokul mezunu	10	34.40					
	Lise mezunu	23	32.96					
	Üniversite mezunu	53	58.81					
Demokratik davranma	İlkokul mezunu	6	40.50	3	0.94	0.82		
	Ortaokul mezunu							
	Lise mezunu							
	Üniversite mezunu							
Ev kadınlığı rolünü reddetme	İlkokul mezunu	53	48.62	3	9.24	0.03*	1-4	0.31
	Ortaokul mezunu							
	Lise mezunu							
	Üniversite mezunu							
Aile içi çatışma (geçimsizlik)	İlkokul mezunu	53	52.29	3	13.45	0.00*	1-4, 3-4	0.37, 0.31
	Ortaokul mezunu							
	Lise mezunu							
	Üniversite mezunu							
Sıkı disiplin	İlkokul mezunu	6	19.33	3	34.30	0.00*	1-3, 1-4, 2-4, 3-4	0.44, 0.48, 0.39, 0.52
	Ortaokul mezunu	10	32.95					
	Lise mezunu	23	30.35					
	Üniversite mezunu	53	59.95					

p<0.05

“Tablo 6” incelendiğinde, Aile Hayatı ve Çocuk Yetiştirme Tutumu Ölçeğinin demokratik davranma ($\chi^2(3)=0.94; p>0.05$) alt boyutundan elde edilen puan ortalamasının annenin eğitim düzeyine göre anlamlı farklılık göstermediği görülürken, aşırı koruyucu annelik ($\chi^2(3)=0.76; p<0.05$), ev kadınlığı rolünü reddetme ($\chi^2(3)=0.76; p<0.05$), aile içi çatışma ($\chi^2(3)=0.76; p<0.05$) ve sıkı disiplin ($\chi^2(3)=0.76; p<0.05$) alt boyutlarından elde edilen puan ortalamalarının anne eğitim düzeyine göre anlamlı farklılık gösterdiği görülmektedir. Çıkan sonucun hangi gruba pozitif anlamda eğilimli olduğunu bulmak için Mann-Whitney U testi yapılmıştır. Mann-Whitney U testi, aşırı koruyucu annelik alt boyutunda üniversite mezunu annelerin puanlarının ortaokul ve lise mezunu annelerden daha yüksek olduğu, ortaokul, lise ve üniversite mezunu annelerin puanlarının da ilkökul mezunu annelerin puanlarından daha yüksek olduğu ve farkların anlamlı olduğu göstermiştir. Yapılan analizler sonucunda etki büyüklükleri her bir ikili grup için ayrı ayrı hesaplanmış ve etki katsayısının genel anlamda yüksek ve yükseğe yakın olduğu yani gruplar arası farkın büyük olduğu görülmüştür. Ev kadınlığı rolünü reddetme alt boyutunda üniversite mezunu annelerin puanlarının ilkökul mezunu annelerin puanlarından daha yüksek olduğu görülürken, aile içi çatışma alt boyutunda üniversite mezunu annelerin puanlarının lise ve ilkökul mezunu annelerin puanlarından daha yüksek ve farkların anlamlı olduğu görülmüştür. Yapılan analizler sonucunda ev kadınlığı rolünü reddetme ve aile içi çatışma boyutunda etkinin orta düzeyde olduğu görülmüştür. Son olarak sıkı disiplin alt boyutunda ise üniversite mezunu annelerin puanlarının ilkökul, ortaokul, lise mezunu annelerin puanlarından yüksek; lise mezunu annelerin puanlarının da ilkökul mezunu annelerin puanlarından yüksek ve farkların anlamlı olduğu tespit edilmiştir. Sıkı disiplin alt boyutunda etki katsayılarının genel anlamda yüksek ve yükseğe yakın olduğu yani gruplar arası farkın büyük olduğu görülmüştür

Sonuç olarak anne eğitim düzeyinin aile hayatı ve çocuk yetiştirme tutumu ölçeğinin demokratik davranma alt boyutu dışında tüm alt boyutları için önemli bir değişken olduğu ortaya çıkmaktadır.

Aile Hayatı ve Çocuk Yetiştirme Tutumu Ölçeği Puanlarının Baba Eğitim Düzeyine Göre Analiz Sonuçları

Araştırmaya katılan annelerden elde edilen puan ortalamalarının babanın eğitim düzeyine göre farklılık gösterip göstermediğine Kruskal-Wallis H-Testi ile bakılmış ve sonuçlar Tablo 7’de verilmiştir.

Tablo 7. Aile Hayatı ve Çocuk Yetiştirme Tutumu Ölçeği Puanlarının Baba Eğitim Düzeyine Göre Kruskal-Wallis H Testi Sonuçları

Aile Hayatı ve Çocuk Yetiştirme Tutumu Ölçeği	BabaEğitim Düzeyi	n	Sıra ortalaması	Sd	χ^2	p	Anlamlı fark	r
Aşırı koruyucu annelik	İlkokul mezunu	6	9.83	3	24.58	0.00*	1-3,1-4, 2-3, 2-4	0.57, 0.46,0.45, 0,41
	Ortaokul mezun	7	20.07					
	Lise mezunu	25	43.44					
	Üniversite mezunu	54	55.42					
Demokratik davranma	İlkokul mezunu	6	40.50	3	0.39	0.94		
	Ortaokul mezunu							
	Lise mezunu							
	Üniversite mezunu							
Ev kadınlığı rolünü reddetme	İlkokul mezunu	6	23.92	3	5.18	0.16		
	Ortaokul mezunu							
	Lise mezunu							
	Üniversite mezunu							
Aile içi çatışma (geçimsizlik)	İlkokul mezunu	6	19.33	3	7.82	0.05		
	Ortaokul mezunu							
	Lise mezunu							
	Üniversite mezunu							
Sıkı disiplin	İlkokul mezunu	6	12.42	3	31.52	0.00*	1-4, 2-4, 3-4	0.49,0.39, 0.45
	Ortaokul mezunu							
	Lise mezunu							
	Üniversite mezunu							

p<0.05

“Tablo 7” incelendiğinde Aile Hayatı ve Çocuk Yetiştirme Tutumu Ölçeğinin demokratik davranma ($\chi^2(3)=0.39$; $p>0.05$), ev kadınlığı rolünü reddetme ($\chi^2(3)=5.18$; $p>0.05$) ve aile içi çatışma (geçimsizlik) ($\chi^2(3)=7.82$; $p>0.05$), alt boyutlarından elde edilen puan ortalamalarının babanın eğitim düzeyine göre anlamlı farklılık göstermediği görülürken, aşırı koruyucu annelik ($\chi^2(3)=24.58$; $p<0.05$) ve sıkı disiplin ($\chi^2(3)=31.52$; $p<0.05$) alt boyutlarından elde edilen puan ortalamalarının babanın eğitim düzeyine göre anlamlı farklılık gösterdiği görülmektedir. Çıkan farkın hangi grubun lehine olduğunu bulmak için Mann-Whitney U testi yapılmış ve testin sonucunda aşırı koruyucu annelik alt boyutunda üniversite mezunu babaların puanlarının ilkokul, ortaokul ve lise mezunu babalardan daha yüksek olduğu, lise mezunu babaların puanlarının da ilkokul ve ortaokul mezunu babaların puanlarından daha yüksek olduğu ve farkların anlamlı olduğu bulunmuştur. Yapılan analizler sonucunda etki büyüklükleri her bir ikili grup için ayrı ayrı hesaplanmış ve etki katsayısının yüksek yani gruplar arası farkın büyük olduğu görülmüştür. Sıkı disiplin alt boyutunda ise üniversite mezunu babaların puanlarının ilkokul, ortaokul, lise mezunu babaların puanlarından yüksek; lise mezunu babaların puanlarının da ilkokul mezunu babaların puanlarından yüksek ve farkların anlamlı olduğu tespit edilmiştir. Yapılan analizler sonucunda etki büyüklükleri her bir ikili grup için ayrı ayrı hesaplanmış ve etki katsayısının yüksek ve yükseğe yakın yani gruplar arası farkın büyük olduğu görülmüştür.

Sonuç olarak baba eğitim düzeyinin Aile Hayatı ve Çocuk Yetiştirme Tutumu ölçeğinin aşırı koruyucu annelik ve sıkı disiplin alt boyutları için önemli bir değişken olduğu aşıkardır.

Aile Hayatı ve Çocuk Yetiştirme Tutumu Ölçeği Puanlarının Çocuğun Devam Ettiği Okul Türüne Göre Analiz Sonuçları

Elde edilen puan ortalamalarının çocuğun devam ettiği okul türüne göre değişip değişmediğine Mann-Whitney U-Testi ile bakılmış ve sonuçlar Tablo 8’de verilmiştir.

Tablo 8. Aile Hayatı ve Çocuk Yetiştirme Tutumu Ölçeği Puanlarının Çocuğun Devam Ettiği Okul Türüne Göre Mann-Whitney U Testi Sonuçları

Aile Hayatı ve Çocuk Yetiştirme Tutumu Ölçeği	Okul Türü	n	Sıra ortalaması	Sıra toplamı	U	p	r
		46					
Aşırı koruyucu annelik	Özel okul	46	59.52	2738.00	459.00	0.00	
	Devlet okulu	46	33.48	1540.00			
Demokratik davranma	Özel okul	46	48.77	2243.50	953.50	0.41	0.49
	Devlet okulu	46	44.23	2034.50			
Ev kadınlığı rolünü reddetme	Özel okul	46	49.45	2274.50	922.50	0.29	
	Devlet okulu	46	43.55	2003.50			
Aile içi çatışma (geçimsizlik)	Özel okul	46	51.15	2353.00	844.00	0.09	
	Devlet okulu	46	41.85	1925.00			
Sıkı disiplin	Özel okul	46	61.52	2830.00	367.00	0.00	0.56
	Devlet okulu	46	31.48	1448.00			
		46					

*p<.005

“Tablo 8” incelendiğinde Aile Hayatı ve Çocuk Yetiştirme Tutumu ölçeğinin aşırı koruyucu annelik (U=459.00; p<0.05), sıkı disiplin (U=367.00; p<0.05) alt boyutlarından elde ettikleri puan ortalamalarının çocukların devam ettiği okul türüne göre anlamlı farklılık gösterdiği görülürken, demokratik davranma (U=953.50; p>0,05), ev kadınlığı rolünü reddetme (U=922.50; p>0.05), aile içi çatışma (U=844.00; p>0.05) alt boyutlarından elde ettikleri puan ortalamalarının okul türüne göre anlamlı farklılık göstermediği görülmektedir. Sıra ortalamaları incelendiğinde aşırı koruyucu annelik ve sıkı disiplin alt boyutlarında özel okulda okuyan çocukların sıra ortalamalarının devlet okulunda okuyanlardan daha yüksek olduğu görülmektedir. Bununla

birlikte etki büyüklükleri aşırı koruyucu annelik ve sıkı disiplin alt boyutları için incelendiğinde sırasıyla 0.49 ve 0.56 olarak bulunmuştur. Buna göre etki yüksek düzeyde olup, özel okulda okuyan çocukların anneleriyle devlet okulunda okuyan çocukların annelerinin aşırı koruyucu annelik ve sıkı disiplin alt boyutlarından elde ettikleri puanlar arasındaki fark da büyüktür. Bu açıdan ele alındığında çocukların devam ettikleri okul türünün ölçeğin alt boyutlarından olan aşırı koruma ve aşırı otoriteyi etkileyen önemli bir değişken olduğu sonucu çıkmaktadır.

Aile Hayatı ve Çocuk Yetiştirme Tutum Ölçeği Puanlarının Çocuğun Cinsiyetine Göre Analiz Sonuçları

Elde edilen puan ortalamalarının çocuğun cinsiyetine göre değişip değişmediğine Mann-Whitney U-Testi ile bakılmış ve sonuçlar Tablo 9’da verilmiştir.

Tablo 9. Aile Hayatı ve Çocuk Yetiştirme Tutumu Ölçeği Puanlarının Çocuğun Cinsiyetine Göre Mann-Whitney U Testi Sonuçları

Aile Hayatı ve Çocuk Yetiştirme Tutumu Ölçeği	Cinsiyet	n	Sıra ortalaması	Sıra toplamı	U	p	r
Aşırı koruyucu annelik	Kız	42	54.86	2304.00	699.00	0.01	0.29
	Erkek	50	39.48	1974.00			
Demokratik davranma	Kız	42	47.77	2006.50	996.50	0.67	
	Erkek	50	45.43	2271.50			
Ev kadınlığı rolünü reddetme	Kız	42	48.15	2022.50	980.50	0.58	
	Erkek	50	45.11	2255.50			
Aile içi çatışma (geçimsizlik)	Kız	42	51.10	2146.00	857.00	0.13	
	Erkek	50	42.64	2132.00			
Sıkı disiplin	Kız	42	48.82	2050.50	952.50	0.44	
	Erkek	50	44.55	2227.50			

*p<.0.05

“Tablo 9” incelendiğinde Aile Hayatı ve Çocuk Yetiştirme Tutumu ölçeğinin aşırı koruyucu annelik ($U=699.00$; $p<0.05$), alt boyutundan elde ettikleri puan ortalamalarının çocukların cinsiyetine göre anlamlı farklılık gösterdiği görülürken, demokratik davranma ($U=996.50$; $p>0,05$), ev kadınlığı rolünü reddetme ($U=980.50$; $p>0.05$), aile içi çatışma ($U=857.00$; $p>0.05$) ve sıkı disiplin ($U=952.50$; $p>0.05$) alt boyutlarından elde ettikleri puan ortalamalarının cinsiyete göre anlamlı farklılık göstermediği görülmektedir. Sıra ortalamaları incelendiğinde aşırı koruyucu annelik alt boyutunda kız çocuklarının sıra ortalamalarının erkeklerden daha yüksek olduğu görülmektedir. Bununla birlikte aşırı koruyucu annelik alt boyutu için etki büyüklüğü incelendiğinde ise 0.29 olarak bulunmuştur. Buna göre etki orta düzeyde olup, kız çocuklarının anneleriyle erkek çocukların annelerinin aşırı koruyucu annelik alt boyutundan elde ettikleri puanlar arasındaki farkın çok büyük olmamakla birlikte orta düzeyde olduğu görülmektedir. Bu açıdan ele alındığında çocukların cinsiyetinin Aile Hayatı ve Çocuk Yetiştirme Tutumu ölçeğinin aşırı koruyucu annelik alt boyutunu etkileyen önemli bir değişken olduğu gözlemlenmektedir.

Olgu desen bilim açısından yapılan araştırmadan elde edilen verilerin analizi sonucunda çocuk yetiştirme tutumuna ilişkin bireysel ve çevresel etmenler tema olarak oluşturulmuştur.

TARTIŞMA

Bireysel Etmenler

Katılımcıların çocuk yetiştirme tutumlarının birinci boyutunu bireysel etmenler oluşturmaktadır. Bireysel etmenler, velilerin kişisel özellikleri, akademik kazanç sağlama düşünceleri ve özyeterlik algısı kategorilerinden oluşmaktadır. Bireysel etmenler çocuk yetiştirme tutumunda çocuğa uygulanan disiplinin ağır, çocuktan beklenen başarının yüksek olduğunu, velinin özyeterlik algısının ise düşük olduğunu açıklamaktadır.

Kişisel özellikleri

Velilerin çocuk yetiştirme tutumunda uyguladığı disipline çocuktan beklenen başarıya yönelmeleri kişisel özellikleri ile ilgilidir. Katılımcılar arasında annelere ve babalara göre daha fazla öngörülü olmaya ihtiyaç duymaktadırlar. Kadın olarak kişisel özellikleri açısından paradigmatik

yöntemleri benimsemek onları endişelendirmektedir. Bunun en büyük nedeni kendilerinin özyeterlik algısının istedikleri yerde olmadığı ile ilgilidir. Anne olarak kendisini kural koyucu ve disiplin uygulayıcı olarak görmektedir. Çocuğu sürekli yönlendirme hali, çocuğun direnç göstermesi, babanın daha özgürlükçü davranış içinde olma isteğinden kaynaklanabilmektedir.

Bu araştırmadaki çalışma grubunun kişisel özelliklerle ilişkili olarak belirttikleri, çocuğun sürekli yönlendirmeye ihtiyacı olduğu üzerinedir. Çocuklarının her konuda yönlendirilmeye ihtiyacı olduğunu, onların atik ve çevik olmak yerine sorumluluklarını yerine getirmekte oldukça isteksiz olduklarını belirtmektedirler. Çocukların yönlendirilmesi ile ilgili şunları söylemişlerdir:

“Evde kuralları koyucu olarak sürekli müdahale etmek zorundayım. Sabah panik haldeyiz. Kıyafetlerini dahi benim seçmemi istiyor. Baba ise sürekli oyun oynayan, eğlendiren rolde.”

Annenin evde sürekli problem çözmesi istenmektedir. Müdahale ettikçe kural koyuculuğu da baskınlaşmaktadır. Yöneten tarafta olma etno-göreceli basamaktan ziyade etno-merkezci hareket etme isteği annelerin de helikopter ebeveyn olduklarının göstergesidir. Baba müdahil olsa da anne olarak daha baskıcı olmakta, bir yerde roller demokratik bir şekilde oynanmamaktadır. Dolayısı ile çocuk çoğu zaman bu baskıya gizli bir direnç göstermekte ama otorite karşısında da çok fazla direnmemektedir.

Akademik kazanç sağlama

Çalışma grubunun yarısı akademik kazanç sağlamaya dönük olarak okul seçimi ile ilgili şimdiden araştırma yaptıklarını söylemişlerdir. Akademik başarının önemini vurgularken Türkiye’de vasatın üstü olmanın gelecek kaygısını hafifleteceğinden bahsetmişlerdir. Grubun diğer yarısı ise çocuklarını becerilerine bağlı olarak yönlendireceklerini vurgulamışlardır. Kendileri ile yapılan görüşmelerde bu düşüncelerini söylerken şunları belirtmişlerdir; *“Çocuğumun kendisini kurtarması gerekiyor. Çevreden ister istemez etkileniyorum. Anne baba başarılı insanlarız. Dolayısı ile çocuğumuzun da başarılı olmasını istiyoruz.”* Akademik başarı içerisinde çocuğunu üstün görme isteği doğrultusunda onlar için elde etmek istedikleri iyi bir kariyer ve sonucunda gelen iyi kazançtır. Bulgulara göre yüksek başarı isteği, ebeveyn

olarak diğer öğrencilerle rekabet etme çabası, onlara göre çocuklarını gelecekte mutlu olarak düşünmenin tek ve mutlak yoludur.

Düşük ve yüksek özyeterlik algısı

Düşük ve yüksek özyeterlik algısının akademik başarı beklentisi ile orantılı olduğu görülmüştür. Buna göre yüksek özyeterlik algısında olan çalışma grubunun tümü başarıya endekslidir. Buldukları ortama ve var olan konjonktüre güvensizlik onların akademik açıdan benlik yapısında üstün olmaları gerektiğini vurgulamaktadır. Bu nedenle çevre ve aile baskısı hissettikleri anlaşılmıştır. Söylemlerinde *çevre faktörü, kendi ayakları üzerinde durma, yaşam koşulları içerisinde kaliteli ve iyi bir eğitimin şart olduğu* yönünde açıklama yapmışlardır.

Düşük özyeterlik algısında olan ebeveynler ise kendilerine sunulamayan eğitim olanaklarını şimdi kendi çocuğuna sunarken bu koşulu fırsat olarak değerlendirmekte ve çocuğuna kendi yapamadığı ama kendisini görmek istediği noktaya ulaştırmak için imkân sağladığını düşünmektedir.

Çevresel Etmenler

Çalışma grubunun çocuk yetiştirme tutumlarının ikinci boyutu çevresel etmenler temasıdır. Çevresel etmenler özgüvenli ve başarılı bireyler olarak yetişmeleri için çocuğun başarısında, akranların etkisinin büyük olduğu ve ailenin beklentisine yönelik olarak çocuk için hissedilen kaygıların normal üzeri olduğunun nedenlerini açıklamaktadır. Bu kapsamda başarılı olmanın yanı sıra iyi bir eğitim almaları büyük şehirde yaşamın avantajını yakalamaları gerektiği sözlerinden etkili olarak anlaşılmaktadır.

Çocuğu özel okulda olanların da devlet okulunda olanların da kaygılı oldukları görülmektedir. Devlet okuluna devam eden öğrencilerin ebeveynleri kaliteli bir eğitim için pilot uygulama yapan ya da başarıları ile öne çıkmış okul arayışında iken özel okul arayışları içerisinde olan ebeveynler, senelik artan eğitim maliyetlerinden endişe etmektedirler. Bu konuda görüşlerini belirten ebeveynlerin söyledikleri daha çok kendilerini ve çocuğu mutlu edecek ortak karar üzerinedir. Söyledikleri özetle şöyledir: *Planlarımız koşullara göre değişmektedir. Çocuğumuzun mutlu ve sosyal olması önemlidir. Okul seçimi için akademik kazanç özellikle ilköğretimde önemlidir. Aile beklentisi*

olarak çocuğa endeksliyiz. Çocuğun başarısı ile beklentilerimizi dengeleyeceğiz. Çocuğun ihtiyacı kadar ailenin de gücü yadsınamaz. Çocuk başarı gösterdikçe aile olarak fedakârlık boyutu artacaktır. Dolayısı ile başarıya odaklı olarak büyüyen çocuklar olarak hata yapmalarına izin verilmeyerek, daima önlerindeki engeller aileleri tarafından kaldırılacaktır. Sonuçta eğitim adına alınan kararların hatadan yoksun olmaması gerekmektedir. Geriye dönmek başta çocuğu daha sonra aileyi yıpratmaktadır. Burada helikopter ebeveyn olduklarını gösterircesine alınan kararlarda adeta SWOT analiz yaparak, zayıf yönler, fırsatlar, tehditler gözden geçirilmekte ne kadar destek olunabileceği üzerinde stratejik bir planlama usulü ile çalışılmaktadır.

Akranların etkisi

Araştırmada çocuk yetiştirme tutumlarında etkili olan bir başka etkenin akranlarla kıyaslama olduğu görülmektedir. Çocuklarının taleplerine yönelik yönlendirme yaptıklarını söyleyen çalışma grubunda bulunan ebeveynler, günümüzde çocuğun gelişimine sadece eğitim açısından değil, sosyalleşme, spor ve sanat yönünden gelişim olarak da bakmaktadırlar. Katılımcılar *Whatsapp grubu ile beraber olduklarından, sosyal medyayı veliler olarak ortaklaşa etkin kullandıklarından, çocuklarının önde olmasının onları mutlu ettiğinden* bahsetmektedirler. Bu sözlerden ebeveynler arasında ister istemez bir kıyaslama olduğunu göstermektedir. Okul seçimi, öğretmen ilgisi, çocuğun yeteneklerinin ve becerilerinin keşfi daha bu yaşlarda başlamakta, ebeveynler adeta proje gibi gördükleri çocuklarını izleyerek onların adına en doğru kararı aldıklarını düşünmektedirler.

Aile ve çevre beklentisine göre kaygılar

Araştırmadaki katılımcıların kendilerini iş ve hayat yaşamında başarılı görenleri, çocukları yönünden de mahcup olmak istememekteler. Bu konuda fikirlerini şöyle beyan etmişlerdir: *Öncellikle eğitim şart, yabancı dil alt yapısı oluşmalı, okul seçme problemi şu anda başladı. Konuya büyük anneler de müdahil olmak istiyor. Anaokulu seçiminde dahi çok titiz davrandık.* Görüldüğü gibi şaşırtıcı olan büyük annelerin dahi çocuğun geleceği konusunda alınacak kararlara müdahil olmasıdır. Türk geleneksel aile modelinde çocukların eğitimleri bitene kadar maliyet giderleri anne ve/veya baba tarafından karşılandığı için aileler çocukların eğitim süresi boyunca en kaliteli eğitimi

en uygun şekilde alması gerektiğini düşünmektedir. Bu nedenle ebeveynlerin yanlış karar almak adına kaygıları olmaması gerekmektedir.

SONUÇ ve ÖNERİLER

Araştırmada, ebeveynlerin demografik yapılarına göre çocuk yetiştirme tutumlarının ne düzeyde olduğu, çocuk yetiştirme tutumlarının demografik yapıdaki farklılıklara göre değişkenlik gösterdiği, ebeveynlerin demografik yapılarının çeşitliliği içerisinde kendi özyeterliklerinin önemi üzerinde durulmuştur. Elde edilen veriler doğrultusunda annelerin aşırı koruyucu olmalarına rağmen, demokratik bir tutum içerisinde eşitlik açısından yüksek bir performans gösterdikleri görülmektedir. Buna karşılık aile içi ilişkilerde sıkı disiplin uygulandığı, ev kadınlığı rolünü reddetme yaşandığı ve aile içinde iletişim sıkıntısı olduğu anlaşılmaktadır. Daha açık bir şekilde anlatılacak olursa Aile Hayatı Çocuk Yetiştirme Tutum Ölçeğinin demokratik davranma alt boyutunda annenin eğitim düzeyi, ev kadınlığını benimsememesi, aile içi geçimsizlik ve aşırı otorite alt boyutlarında anlamlı farklılıklar göstermektedir (Tablo 6). Bazı çalışmalarla karşılaştırılacak olursa, Hızel'e göre (1999) 7-12 yaş arasında çocuk sahibi olan ebeveynler arasında annelerin aşırı koruyuculuk ve sıkı disiplin boyutlarını diğer boyutlara göre daha çok benimsedikleri gözlemlenmektedir. Bu makalede bu durumun daha küçük yaşlara kadar indiği saptanmıştır. Bu makaledeki araştırmanın tam tersi olarak, Şanlı ve Öztürk'ün (2007) yaptığı araştırmada annelerin eğitim düzeyi yükseldikçe aşırı koruyucu ve sıkı disiplin tutumlarının azaldığı görülmektedir. Çalışan annelerde babalarda görülen aşırı koruyucu ve sıkı disiplin tutumlarının daha az olduğu belirlenmiştir. Perry, Jensen ve Adams'ın (2001, s. 564-574) yaptığı bir başka araştırmada ise ataerkil aile yapısından olan çocukların ebeveynlerinin arasında annenin çocuk yetiştirme tutumunda görevli olduğunu düşünenlerin sayısının yüksek olduğu ayrıca babaların sıkı disiplin içinde olmalarının normal karşılandığı da saptanmıştır. Yılmaz (2004) ise, araştırmasında annelerin eğitim düzeyi düştükçe çocuklarını yetiştirme tarzlarında daha gelenekselci oldukları buna karşılık, annelerin eğitim düzeyleri yükseldikçe çocuklarını yetiştirme tarzlarında daha demokratik, daha az baskılı oldukları ortaya çıkarmıştır. Bu araştırmada babalar açısından eğitim düzeyi sadece aşırı koruyucu annelik ve sıkı disiplin alt boyutlarında elde edilen puan ortalamasına göre anlamlı

farklılık yaratmaktadır (Tablo 7). Buna ek olarak, okul türü incelemelerinde özel okulda okuyan çocukların ebeveynlerinin aşırı koruyucu ve sıkı disiplin boyutu devlet okulunda okuyan çocuklara göre yüksek gözükmektedir. Maddiyat ve gelecek kaygısı hem içinde bulunulan modern toplum anlayışında ayırt edilemeyecek kadar zorunlu hem de sorunların başlangıcı olarak insanı tüketen bir durumdur. Öngörülü olurken hata yapacaklarını düşünmek geriye dönülmez bir yola girdikleri için onları endişelendirmektedir. Okul seçimi her gün değiştirilecek bir karar değildir. Önemli olan çocuğu iyi tanımaktır ancak proje olarak gördükleri çocukları için alınan kararlarda kendilerinin özgüven yeterliliğini yükseltmek onlara göre çocukların başarısı ile endekslidir. Yirmi yıl sonra ortaya çıkaracakları eser olarak gördükleri çocukları için bugün aldıkları kararlar onların doğrudan sonuç elde etmeye dönük eylemlerini cesaretlendirmektedir.

Aile Hayatı Tutum Ölçeğinin çocuğun cinsiyetine göre aşırı koruyuculuk açısından anlamlı bir farklılık içermesi söz konusudur. Bu çalışmada aşırı koruyuculuk alt boyutunda kız çocuklarının erkek çocuklara göre daha fazla korunduğu anlaşılmaktadır. Buna karşılık ev kadınlığını reddetme, aile içi çatışma ve sıkı disiplin alt boyutlarında cinsiyete göre anlamlı bir farklılık gözükmemektedir (Tablo 9). Yalçın ve Türnüklü (2011, s. 727) tarafından yapılan bir başka çalışmada da, genç yetişkinlerin anne ve babalarının Aile Hayatı Tutum Ölçeğinin aşırı korumacı, demokratik tutum ve tutarlı disiplin alt boyutlarında cinsiyete göre anlamlı bir farklılık bulunamamıştır.

Tokol (1996) okul öncesi eğitim alan öğrencilerin velilerinin okul öncesi eğitim almayanlara göre aşırı koruyucu, demokratik davranma, ev kadınlığını reddetme, geçimsizlik ve sıkı disipline göre daha yüksek olduğuna dikkat çekmektedir. Buradaki araştırma sonuçlarında ailenin sosyo-ekonomik düzeyinin düşük olması ile annelerin ev kadınlığını reddetme rollerinin ve geçimsizlik tutumlarının arttığı görülmektedir. Bu tür ailelerde yaşayan kadınlar kendilerini yetemeyen sıradan görebilmektedir. Onların da işgücüne katkıda bulunmaları için, kendilerini geliştirmeleri için olanaklar vermek psikolojik olarak rahatlatacağı gibi, ev yaşamında da daha stressiz bir yaşam sunacaktır.

Unutulan çocuğun bir birey olduğudur. Çocuğa yön vermek önemlidir, onun hayatını sürekli yönetmek, onu hayata karşı dayanıksız kılarken, mücadele ruhunu da öldürmektedir. Mutluluk adına her şeyi istediği anda çabuk elde etmeyi öğrenen çocukların sabırsız, sebatsız, çabuk vazgeçen, sürekli birilerine bağımlı olmaları da yadsınamaz.

Çözüm önerileri olarak aşağıdaki bilgiler sunulmuştur:

* Okul aile birliği çatısı altında ebeveynler için belli aralıklarla kişisel gelişim, etkili iletişim, kriz iletişimi yönetimi, aile içi ilişkiler odaklı iletişim başlıkları altında seminer, panel, konferans düzenlenmesi gerekmektedir.

* Öğrencilerin sağlıklı biliş yapısı içerisinde olabilmelerini sağlama amacı ile okulda ders dışı saatler içinde spor, sanat, kültür aktivitelerinin daha kapsamlı olarak yer alması sağlanmalıdır.

* Anne- Baba Okullarının daha etkin yürüyebilmesi için aile danışmanlık merkezlerinin Aile Sağlığı Merkezleri gibi her mahallede kurulması ve işlevselliğinin sağlanması gerekmektedir. Bu sayede, ebeveynlerin proaktif iletişimlerinin gelişmesi, çocuklarını daha iyi tanımaları ve anlamaları söz konusu olacaktır.

BİLGİLENDİRME

Bu araştırmanın kimi sınırlılıkları bulunmaktadır. Araştırmadan elde edilen veriler, iki okulun görüşlerine dayalı olarak elde edilmiştir. Dolayısı ile genele doğru gidilirken bu durum dikkate alınmalıdır. Çocuk yetiştirme tutumları üzerinde çoklu araştırma yöntemleri, karma desen araştırmaları yararlı olabilir. Son olarak okul öncesi dönemde çocuğu olan ebeveynlerin davranış ve tutum gelişimlerinin öz yeterlilik inancı ile incelenmesi gelecek araştırmacılar için bir gündem oluşturabilir.

KAYNAKÇA

Ayyıldız, T. (2005). *Zonguldak İl Merkezinde 0-6 Yaş Çocuğu Olan Annelerin Çocuk yetiştirme Tutumları*. Yayınlanmamış Yüksek Lisans tez. Karaelmas Üniversitesi, Zonguldak.

Bloor, M. and Wood, F. (2006). *Keywords in Qualitative Methods*. New Delhi: Sage.

Braun, V. and Clarke, V. (2006). Using Thematic Analysis in Psychology. *Qualitative Research in Psychology*, 3 (2), 77-101.

Cohen, J. (1998;1992). Statistical Power Analysis for the Behavioral Sciences; Quantitative Methods in Psychology: A power Primer. *Psychological Bulletin*, 112(1), 155-159.

Çilesiz, S. (2011). A phenomenological approach to experiences with technology: current state, promise, and future directions for research. *Educational Technology Research and Development*, 59(4), 487-510.

Dean, S. and Haims, J. L. (2016). *How to Raise an Adult: Break Free of the Overparenting Trap and Prepare Your Kid for Success*. New York: St. Martin's.

Durmuş, R. (2006). *3-6 yaş arası çocuğu olan ebeveynlerin kişilik özellikleri ile anne-baba tutumlarının bazı değişkenlere göre incelenmesi*. (Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi). Marmara Üniversitesi, İstanbul.

Eisenberg, Nancy, Qing, Zhou, Sandra H., Losaya, Richard A., Fabes, Stephanie A., Shepard, Bridget C., Murphy, Mark, Reiser, Ivanna K., Gutherie ve Amanda, Cumberland (2003). The Relations for Parenting Effortful Control and Ego Control to Children's Emotional Expressivity. *Child Development*, 74(3), 875-895.

Findley, D. and Ojanen, T. (2013). Agentic and Communal Goals in Early Adulthood: Associations with Narcissism, Empathy, and Perceptions of Self and Others. *Self and Identity*, 12(5), 504-526.

Gibson, W. J. and Brown, A. (2009); *Working with Qualitative Data*. Los Angeles: SAGE.

Ginott, H. (1969). *Between Parent and Teenager*. New York: Macmillan.

Grbich, C. (2013). *Qualitative Data Analysis: An Introduction*. London: SAGE.

Hızel, M. (1999). *Okul Çocuklarında (7-12 Yaş) Görülen Enüresiz ve Enkopresiz Sıklığının Aile Tutumu ile İlişkisi*. (Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi). İstanbul Üniversitesi, İstanbul.

Honore, C. (2008). *Under Pressure: Rescuing Childhood from the Culture of Hyper-Parenting*. Ontario: Knopf Canada.

Kelley, L., Duran, R. and Miller-Ott, A. (2017). Helicopter Parenting and Cell-Phone Contact Between Parents and Children in College. *Southern Communication Journal*, 82(2),102-114.

Kwon, K. and Yoo, G. a. (2017). Does Culture matter? A Qualitative inquiry of Helicopter Parenting in Korean American College Students. *Journal of Child and Family Studies*, 26(7), 1979-1990. DOI:10.1007/s10826-017-0694-8

Odenweller, K., Booth-Butterfield, M. and Weber, K. (2014). Investing Helicopter Parenting, Family Environments, and Relational Outcomes for Millenials. *Communication Studies*, 65(4), 407-425.

Öner, N. (1993). *Türkiye'de Kullanılan Psikolojik Testler*. İstanbul: Boğaziçi Yayınları.

Özyürek, A. (2004). *Kırsal Kesim ve Şehir Merkezinde Yaşayan 5-6 Yaş Grubu Çocuğa Sahip Anne Babaların Çocuk Yetiştirme Tutumlarının İncelenmesi*. (Yayımlanmamış Yüksek Lisans tezi). Gazi Üniversitesi, Ankara.

Perry, C., Jensen, L. and Adams, G. (2001). The Relationship Between Parents Attitudes Toward Child Rearing and the Sociometric Status of Their Preschool Children. *The Journal of Psychology*, 7/9 (6), 564-574.

Seydoğulları, S. (2008). *Demokratik ve Otoriter Ana Baba Tutumlarının Lisede Öğrenim Gören Öğrencilerin Ahlaki Yargı yeteneğine Etkisi*. (Yayımlanmamış Yüksek Lisans tezi). Sakarya Üniversitesi, Sakarya.

Şanlı, D. ve Öztürk, C. (2007). *Annelerin Çocuk Yetiştirme Tutumlarını Etkileyen Etmenlerin İncelenmesi*. (Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi). Dokuz Eylül Üniversitesi, İzmir.

Tokol, O. (1996). *Okul Öncesi Eğitim Programlarına Devam Eden ve Etmeyen 3-6 Yaş Çocuklarının, Gelişim Özellikleri ve Anne- Baba Tutumlarının Karşılaştırılması*. (Yayımlanmamış Yüksek Lisans tezi). Marmara Üniversitesi, İstanbul.

Ucur, Z.E., (2005). *Farklı aile tutumlarının okulöncesi dönem 5 yaş çocuklarının bilişsel performans düzeylerine etkisi*. (Yayımlanmamış Yüksek Lisans tezi). Maltepe Üniversitesi, İstanbul.

Van Manen, M. (1990). *Researching Lived Experience*. New York: SUNY.

Vialette, F. and Cichocki, A. (2008). Spit Test Bonferroni Correction for QEEG statistical maps. *Biological Cybernetics*, 98, 208-303.

Whirter, J. ve Acar, V. N. (2000). *Ergen ve Çocukla İletişim*. Ankara: US-A.

Willig, C. (2013). Interpretation and Analysis. U.Flick (Ed.), *The Sage Handbook of qualitative data analysis* içinde (136-149). Los Angeles: SAGE

Yalçın, F. ve Türnüklü, A. (2011). Algılanan Ana-Baba Davranışları ile Çocuk Yetiştirme Tutumları Arasındaki İlişki. *E-Journal of New World Sciences Academy IC0327*, 6(1), 717-735.

Yılmaz, V. (2004). *Annelerin Çocuk Yetiştirme Tutumlarına Anneannelerin Etkilerini İncelenmesi*. (Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi). Gazi Üniversitesi, Ankara.